

ADRODDIAD BLYNYDDOL SAFONAU'R GYMRAEG

Awst 2023 – Gorffennaf 2024

ADRODDIAD BLYNYDDOL SAFONAU'R GYMRAEG PRIFYSGOL BANGOR 2023-24

_____ ar ein gwefan.

DATBLYGUR GYMRAEG A SICRHAU SYSTEMAU ADRODD CADARN

datblygu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, yn ymwneud â gwaith cydymffurfio a datblygu. Mae'r ddwy agwedd yn hollbwysig i lwyddiant y Brifysgol yn y maes hwn.

Bu 2023-24 yn flwyddyn a welodd weithdrefnau'r Brifysgol yng nghyd-destun ei chydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg yn cael eu rhoi fel rhan o archwiliadau mewnol ac allanol. Roedd yr archwiliad mewnol, a gynhaliwyd gan gwmni Tiaa ym mis Tachwedd, yn adolygiad sicrwydd o'r Gymraeg fel un o brif nodau strategol y Brifysgol. Roedd y modd y mae'r Brifysgol yn gweithredu Safonau'r Gymraeg yn rhan fawr o'r adolygiad. Cysglwyd tystiolaeth ysgrifenedig a thystiolaeth lafar gan ystod eang o staff ar weithrediad y Safonau o ddydd i ddydd gan gannwytio ar ddeg Safon yn benodol. Daeth yr archwiliad i'r casgliad bod Sicrwydd Sylweddol ac Ni chodwyd unrhyw argymhellion brys, pŷysig neu arferol.

ar y Gymraeg. Mae'r camau hyn yn anelu at roi cyfle i'n holl staff a myfyrwyr ymwneud yn gadarnhaol

SAFONAU CYFLENWI GWASANAETH

Mae Prifysgol Bangor yn hyderus ei bod wedi perfformio'n dda wrth gydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau. Yn greiddiol rhoddir systemau yn eu lle sy'n sicrhau:

- bod staff sy'n siarad Cymraeg yn gweithio mewn derbynfeydd ac ar ddesgiau cymorth;
- bod holl ystod ein gwasanaethau ar gael i fyfyrwyr a staff yn Gymraeg ac i'r cyhoedd lle bo hynny'n berthnasol;
- bod arwyddion yn ddwyieithog;
- bod cyfle i fyfyrwyr a phartneriaid ddefnyddio'r Gymraeg wrth gyflwyno ceisiadau am arian neu wrth dendro i gynnig gwasanaeth;
- bod mecanwaith yn ei lle er mwyn adnabod unrhyw ddiffyg yn ein gwasanaethau

Law yn llaw â sicrhau bod y gwasanaethau yn eu lle, rydym yn cydweithio gyda'n myfyrwyr i sicrhau bod ganddynt wybodaeth lawn am wasanaethau Cymraeg, bod ganddynt yr hyder i'w defnyddio a'u bod yn deall gwerth y sgiliau Cymraeg sydd ganddynt.

Wrth ystyried y datblygiadau a'r gweithgareddau a gafwyd wrth gyflawni, cefnogi a chydabod gwasanaethau Cymraeg yn ystod 2023-24, tynnir sylw at yr enghreifftiau isod:

CYFLWYNO A HYBU GWASANAETHAU

- Roedd categori penodol yng Ngwobrau'r Gymraeg ar gyfer Y Gwasanaethau Proffesiynol. Tîm Llesiant a Chefnogi Myfyrwyr, Gwasanaethau Myfyrwyr oedd yn fuddugol a hynny am eu gwaith yn sicrhau gwasanaeth Cymraeg i fyfyrwyr a'u cyfraniad tuag at ddatblygu capasiti cyfrwng Cymraeg ym maes Llesiant. Hefyd, dyfarnwyd Gwobrau Cydnabyddiaeth Arbennig i Ddirprwy Gyfarwyddwr Gwasanaethau Technoleg am ei gyfraniad dros nifer fawr o flynyddoedd

- Datblygwyd llyfryn gwybodaeth ynglŷn â'r Gymraeg yn y Brifysgol yn ei holl gyd-destunau – o bresenoldeb yr iaith yn yr ardal gyfagos i wybodaeth am ysgoloriaethau'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol a llawer mwy. Datblygwyd tudalen newydd ar wefan y Brifysgol gyda'r un

Dyma rai o uchafbwyntiau 2023-24:

- Fel rhan o'r cytundeb 3 mlynedd gyda'r Sefydliad Materion Cymreig (IWA), cynhaliwyd digwyddiad cynhadledd 'Pweru Ynys Ynni a'i phobl' ym mharc gwyddoniaeth M-SParc ym mis Hydref 2023. Gydag aelodau'r panel yn cynrychioli mentrau preifat a sefydliadau cyhoeddus ar Ynys Môn, roedd y trafod yn Gymraeg, gyda gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gyfer mynychwyr a chyfranwyr di-Gymraeg. Yn mis Mawrth 2024, cafwyd digwyddiad sylweddol arall, yn trafod perchnogaeth cymunedol yn T Gwyrddfai, Penygroes, gydag aelodau'r panel yn cynnwys cynrychiolwyr mentrau cymunedol y dalgylch yn ogystal ag arbenigwyr economaidd o'r Brifysgol. Roedd hwn hefyd yn ddigwyddiad naturiol Gymraeg, gyda gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.
- Cynhaliodd y Brifysgol ei Diwrnod Cymunedol cyntaf yn Hydref 2023, gydag oddeutu mil o fynychwyr yn cymryd rhan mewn ystod eang o weithdai, arddangosfeydd, sesiynau a gweithgareddau stondin. Cafwyd nifer o sesiynau cyfrwng Cymraeg yn ystod y dydd e.e. sesiwn darllen i blant; cyfle i blant cymryd rhan mewn sesiwn sylwebu pêl-droed; stondin Canolfan Bedwyr i drafod ymchwil, gwasanaethau a thechnoleg yn Gymraeg. Gwnaethpwyd ymdrech benodol i sicrhau bod y Gymraeg yn amlwg yn y digwyddiad drwyddo draw – o safbwynt marchnata, cynnwys a staffio.
- Cynhyrchwyd podlediadau oedd yn adnabod bylchau o ran darpariaeth Gymraeg ac yn cefnogi meysydd proffesiynol drwy'r Gymraeg. Mae enghreifftiau yn cynnwys project 'Llond Ceg' gan yr Ysgol Gwyddorau Amgylcheddol a Naturiol yn trafod bwyd Cymreig cynaliadwy a phodlediad 'Am Waith Cymdeithasol', sef yr adnodd Cymraeg cyntaf o'i fath sy'n canolbwyntio ar faterion cyfoes yn gysylltiedig ag ymarfer Gwaith Cymdeithasol
- Darparodd tîm Technolegau Iaith Canolfan Bedwyr, mewn cydweithrediad gyda chwmni Cereproc o'r Alban, 16 o leisiau synthetig Cymraeg ar gyfer Gwasanaeth Iechyd Cymru ar gyfer plantgit G-9.6 (d)berEyrEyr92(y) AMCID 3-7.5 (n)60.7 (c)-4.(d)-0..1 ( )J0.00yigsyllt4l(o)-9.7.7 (l)-3.3 (a)-3.2 (n)-

Sicrhau bod y Gymraeg yn parhau'n amlwg yng ngweithgareddau cyflogadwyedd y Brifysgol.	Tim Cyflogadwyedd / Canolfan Bedwyr
Cydweithio â myfyrwyr i ddeall eu defnydd a'u canfyddiad o wasanaethau Cymraeg.	Canolfan Bedwyr / Undeb ac UMCB
Sicrhau bod gwybodaeth am y Gymraeg ym Mangor (e.e. ar ddeunyddiau hyrwyddo) yn parhau i esblygu drwy gydweithio â myfyrwyr ar greu cynnwys newydd a pherthnasol.	Tim Marchnata / Canolfan Bedwyr
Sicrhau bod y Gymraeg yn amlwg wrth adolygu trefniadau Dyddiau Agored.	Tim Recriwtio / DIG y Gymraeg

- Wrth i'r Brifysgol ddatblygu'r cynllun Llysgenhadon Myfyrwyr, sicrhawyd bod platfform digidol y cynllun ar gael yn ddwyieithog. Darparwyd cyngor polisi a gwasanaethau cyfieithu a phrawfddarllen i'r datblygwyr wrth i'r feddalwedd gael ei hadeiladu. Ochr yn ochr â'r datblygiadau technolegol hyn, darparwyd sesiynau hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith i'r holl fyfyrwyr hynny oedd yn cofrestru i fod yn Llysgenhadon yn 2023-24.

BLAENORIAETHAU

SAFONAU GWEITHREDU

Mae hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith wedi bod yn flaenoriaeth i Brifysgol Bangor ers sawl blwyddyn. Fel y soniwyd eisoes, cynhaliwyd noson Gwobrau'r Gymraeg ym mis Ebrill 2024, a hynny fel rhan o raglen dathliadau pen-blwydd y Brifysgol yn 140. Yng nghwmni'r Is-ganghellor ac o dan arweiniad Aled Hughes, cyflwynydd adnabyddus a chyn-fyfyriwr yn y Brifysgol, cyflwynwyd nifer o wobrau yn cydnabod ymdrechion arbennig gan staff sy'n cefnogi defnydd o'r Gymraeg ar hyd a lled y sefydliad.

O safbwynt rhoi'r Safonau Gweithredu ar waith a chefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg, tynnir sylw at ddatblygiadau perthnasol isod:

HYFFORDDIANT IAITH

- Yn 2023-24 roedd 149 o staff wedi cofrestru ar gyrsiau Cymraeg ac wedi parhau i'w dilyn ar ôl mynegi diddordeb cychwynnol. Mae cynnydd o 20% ers y flwyddyn flaenorol yn y niferoedd a gofrestrodd ar y rhaglen 'Cymraeg Gwaith'. Llwyddodd cyfanswm o 60% o'r staff hynny i ennill cymhwyster Cymraeg i Oedolion CBAC neu lwyddo i ennill tystysgrif Cymraeg Gwaith yn amrywio o lefelau 1-7. Mae lefel y dilyniant parhaus trwy'r lefelau dysgu iaith yn rhagorol ac yn dyst i effeithiolrwydd cyrsiau sydd wedi'u teilwra at anghenion penodol y gweithle.

Lefelau dysgu staff 2023-24	
Lefel 1 / Dechreuwyr	47
Lefel 2 / Mynediad	24
Lefel 3 / Sylfaen	22
Lefel 4 / Canolradd	22
Lefel 5 a 6 / Uwch	21
Lefel 7 / Hyfedredd	13

- Bu cynnydd o tua 30% yn nifer y staff a ddechreuodd ddysgu a chyrraedd lefel 1 (ynganu yn gywir a defnyddio ymadroddion sylfaenol yn eu gwaith). Yn ogystal, mae'r cynnydd yn y niferoedd ar lefel Sylfaen eleni (22 o'i gymharu â 15 yn 22-23) yn dangos bod y patrwm o barhad drwy'r lefelau sydd wedi'i adeiladu dros y blynyddoedd yn parhau. Mae hyblygrwydd y cynllun a'r dulliau dysgu yn galluogi staff i gadw cydbwysedd rhwng eu gwaith a'r dysgu a gwneud cynnydd da. Mae hyn yn help i sicrhau bod canran uchel o staff yn symud ymlaen i'r lefelau uwch maes o law.
- O ran staff sydd wedi cyrraedd lefelau uwch ar y continwmm dysgu, bu tiwtor yn gweithio'n rheolaidd gyda 12 o unigolion yn darparu sesiynau gramadeg a sesiynau yn gweithio gyda nhw ar dasgau gwaith ysgrifenedig oedd yn rhan o'u gwaith dydd i ddydd ar y pryd.
- O ran y cyd-destun academiaidd yn benodol, dilynodd 4 aelod o staff y llwybr 'Cymraeg Gwaith+', a ddatblygwyd yn arbennig ar gyfer y rhai sydd wedi cyrraedd rhuglder ac sydd mewn sefyllfa i ddechrau addysgu yn y Gymraeg a thrwy hynny, ymestyn yr arlwy cyfrwng Cymraeg sydd ar gael i fyfyrwyr.
- Datblygwyd a chynhaliwyd peilot o brosiect newydd ar gyfer staff iaith gyntaf sy'n isel eu hyder yn eu Cymraeg ysgrifenedig. Mae Prosiect X yn defnyddio methodoleg unigryw sydd, ochr yn ochr â'r sesiynau gloywi iaith, yn cynnwys elfennau o hyfforddiant seicolegol a darlithoedd ar y Gymraeg mewn cyd-destunau amrywiol. Gweithiwyd yn ddwys gyda 6 aelod

o staff gan lwyddo i gynnal presenoldeb llawn mewn sesiynau a gweld cynnydd mewn parodrwydd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.

- Ar y naill law mae'r datblygiadau hyn yn dangos cynnydd yn niferoedd y staff sy'n dechrau ar eu taith iaith trwy ddysgu Cymraeg yn y gwaith ac ar y llaw arall yn amlygu ymdrechion i gryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer y rhai sydd ar lefelau uwch, yn cynnwys siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf.

S

HOLL STAFF Y BRIFYSGOL: SGILIAU DARLLEN CYMRAEG

	Gallu darllen Gymraeg	Dim yn gallu darllen Gymraeg	Gallu darllen ychydig yn Gymraeg	Cyfanswm
Academaidd	223	285	173	681
	33%	42%	25%	100%
Academaidd Cysylltiedig	140	48	88	276
	51%	17%	32%	100%
Clerigol	234	62	82	378
	62%	16%	22%	100%
Maniwal	92	61	49	202
	46%	30%	24%	100%
Technegol	47	24	30	101
	47%	24%	30%	100%
Ymchwil	43	83	53	179

Ymchwil	39	95	43	177
----------------	----	----	----	------------

CYRSIAU DATBLYGU DRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Mae Tîm Datblygu Staff y Brifysgol yn parhau i gynnig pob cwrs a ddatblygir yn fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg; yn ogystal mae'r tîm Iechyd a Diogelwch a'r tîm Technoleg Gwybodaeth yn darparu gweithdai yn Gymraeg a'r Saesneg yn ôl yr angen. Mae nifer o'r cyrsiau a gynigir yn cael eu cynnal fel gweithdai dwyieithog felly gall cofnodi'r union niferoedd o staff a dderbyniodd hyfforddiant proffesiynol drwy'r Gymraeg fod yn heriol.

- Mae ailgyflwyno'r sesiynau cynefino staff newydd ar y campws wedi bod yn llwyddiant yn ystod 2023-24. Mae hyn wedi caniatáu i ni bwysleisio elfennau mwy ymarferol gweithio mewn sefydliad dwyieithog – megis cyfieithu ar y pryd a llif naturiol cyfarfodydd a chyflwyniadau dwyieithog.
- Mae Gweithio Deïnamig wedi parhau yn ystod y cyfnod, ac o ganlyniad mae nifer o gyrsiau yn parhau i gael eu cynnal ar-lein yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Mae staff yn dewis iaith wrth logi lle drwy blatfform Adnoddau Dynol / Dysgu iTrent a gyflwynwyd yn ystod 2024 ac mae'r system newydd yn gweithio'n dda.
- Erbyn hyn mae 56 rheolwr wedi cwblhau'r Rhaglen Rheoli Bangor ac mae 40 pellach yn y broses o'i gwblhau. Mae modd i staff sy'n dilyn y rhaglen ddewis mynychu gweithdai cyfrwng Cymraeg ac mae grŵp dysgu gweithredol cyfrwng Cymraeg penodol wedi'i sefydlu, sydd yn rhoi gofod anffurfiol a chyfrinachol i reolwyr drafod ar lafar ymysg ei gilydd. Yn ogystal mae'r rheolwyr yn cael dewis derbyn adborth y prawf seicometreg Myers Briggs yn y Gymraeg. Mae'r gweithdy 'Rheoli mewn Amgylchedd Dwyieithog' yn rhan greiddiol o Rhaglen Rheoli Bangor.
- Yn ystod y cyfnod dan sylw mae llawer o waith wedi digwydd ar y cyd rhwng Adnoddau Dynol a Gwasanaethau Digidol i ddatblygu pecyn hyfforddiant mandadol. Mae hwn yn

GOFYNION IAITH SWYDDI A SGILIAU SIARAD CYMRAEG Y RHAI A GAFODD EU PENODI IDDYNT

CATEGORI SWYDD	GOFYN IAITH	Siarad Cymraeg	Siarad ychydig	Dim yn siarad Cymraeg	Dim gwybodaeth
Academaidd	Hanfodol	7			3
		70%	0%	0%	30%
Academaidd Cysylltiedig	Hanfodol	9	1		
		90%	10%	0%	

Academaidd	Dymunol	8	10	12	4
		24%	29%	35%	12%
Academaidd Cysylltiedig	Dymunol	6	11	1	2
		30%	55%	5%	10%
Clerigol	Dymunol	7	12	6	2

Cydweithio gyda UCISA i greu cwrs mandadol Gwasanaethau Technoleg / Canolfan Bedwyr
Cymraeg newydd ym maes Diogelwch
Gwybodaeth.

